

BELLPUIG

ÓRGANO DE LA PARROQUIA DE LA TRANSFIGURACIÓN DEL SEÑOR ARTA

Redacción y Administración:
San Salvador, 2 - Artá

Septiembre - Octubre 1975
II época - Año 1975 - Núm. 70

Director:
Juan Servera Riera

Oración necesaria y urgente

Queridos feligreses: En estos días en que la vida de nuestro pueblo recobra, después de los calores y las vacaciones del verano, su ritmo ordinario y se abre un nuevo curso con sus ilusiones y esperanzas, quisiera hablaros de algo tan importante en la vida de todo cristiano como es la oración.

No podemos negar que vivimos un tiempo de aparente ausencia de Dios. Dios está callado, como ausente de nuestra vida, y en contra se oyen demasiadas palabras humanas. Sufrimos, además, una invasión de profetas que no aquietan, sino que excitan nuestras ansias. Se han perdido muchas seguridades y el resultado ha sido un despertar muy general de la angustia. En estos momentos en que ha podido afirmarse que la duda es la opinión general, y el ateísmo, que durante siglos había sido excepción, se ha convertido en regla, me atrevo a hablaros de oración convencido, eso sí, de que muchos no me harán caso pero igualmente seguro de que estas palabras podrán ayudar a unos pocos.

Ya el Papa Pío XII afirmaba que en ninguna época anterior a la nuestra había estado el mundo en tan urgente necesidad de oración, puesto que el materialismo más grosero y universal tiende a romper del todo las relaciones del hombre con su creador y con sus semejantes, destruyendo, como vemos que ocurre en nuestros días, la santidad y la misma unidad de la vida familiar y, como consecuencia, creando este intenso malestar social que a todos nos preocupa.

Bien sabéis que el mes de Octubre está dedicado a la Virgen mediante el rezo del Sto. Rosario. Los de más edad recordamos cuán extendida estaba anteriormente esta plegaria. Eran ciertamente otros tiempos. Pero pensándolo bien veremos que nada obsta, al contrario, son muchas las razones que aconsejan que en nuestros días se reemprenda y se continúe orando a la Virgen con esta oración tan bella, profunda y sencilla al mismo tiempo. Ya sea mediante el Rosario o de otra manera, oremos. Sta. Teresa decía que orar es tratar de amistad con Aquel que sabemos que nos ama. Yo envidio a estas personas sencillas que saben contarle al Señor, por intercesión de la Virgen, sus preocupaciones, sus pequeñas o grandes dificultades, sus desalientos y temores, sus éxitos y sus fracasos. Dios lo sabe todo, pero quiere oírlo de nuestros labios, como Jesús que sabía de los sufrimientos de los enfermos que se le acercaban, pero esperaba, para curarlos, que ellos mismos se lo suplicasen.

Tengamos además muy seguro que el Rosario es algo más que el repetir monótono de una serie de oraciones, bellísimas ciertamente, pero que a fuerza de saberlas se han afeado por la rutina; su rezo debe sugerirnos una serie de pensamientos que deben clarificarse en nuestra mente y apoderarse de nuestro corazón para sacar de ellos aplicaciones prácticas en nuestra vida diaria. Precisa que en nuestros gozos y tristezas, en nuestros triunfos y fracasos, en nuestros actos de virtud y miserias sepamos ver la mano bondadosa y providente de Dios, que nos guía por caminos misteriosos y frecuentemente oscuros, hacia un fin que no podemos ni imaginar.

Y es porque los tiempos son difíciles y porque el sufrimiento se multiplica sobre la tierra en proporciones excesivas que precisa, para no desesperar y no perdernos, elevar nuestros ojos del alma hacia la que llamamos en la Letanía "Consolatrix Afflictorum", Consoladora de los afligidos, para que auxilie, no solamente a los enfermos del cuerpo, que son muchos, sino también a los enfermos del alma, que son más. El hecho innegable de que no hay un acto de nuestra vida que no se adapte a alguno de los quince misterios del Sto. Rosario ya nos indica el valor humano de esta plegaria. Los gozos, dolores y triunfos, entretejen nuestra existencia, como entretejieron la vida de la Virgen Santísima. Por eso Ella es tan divinamente humana. Por ello podemos y debemos acercarnos a Ella con la sencilla confianza de un niño con su madre.

PERSONATGES D'ARTÀ

En Biel Boira

I

Era fill, en Biel, de mestre Jaume Melindro i de madò Margalida Boira. Això de Melindro i de Boira eren, com se suposa, es malnoms de son para i de sa mara, respectivament, d'en Biel. De primer llinatge, era son para d'en Biel, Garau, i sa mara Caselles. Per tant, en Biel era, de llinatges, Garau i Caselles.

Aquesta família vivia an es carrer d'en Pitxol, just davant ca'N Terres i veïnat de sa fusteria de ca'N Jaumí. Quan jo era al·lot, son pare d'En Biel i un germà d'es mateix Biel, major que ell de nom Climent, feien de fuster de carros. Hi feren sempre, fins que moriren.

De jove, va veure en Biel morir son pare i sa mare, en Climent i dues germanes. Ses germanes, no les record. En Climent sí que'l record. I bé que'l record! Feia, com he dit, de fuster de carros amb son para. També tocava un trombón a sa banda de música de mestre Pep Rodriguez. Tot això ho record bé. També record que, un any, quan p'es Darrers Dies feien molta bulla, es capvespre d'es Dijous Llarder, en Climent i altres joves músics formaren lo que es diu ara, una "estudiantina", tocant, cada un

d'es components de sa mateixa "estudiantina", s'istrument que tocava a sa banda de música. Per tant, en Climent tocava es trombón.

Tots es components d'aquesta mateixa agrupació, comparsa o "estudiantina" —digau-li lo que volgueu— duïen un capell que no sé com se deia. Sols sé que era consemblant an es que du es comediant qui fa de "Don Juan Tenorio" a sa comedia que té aquest mateix nom, o sia "D. Juan Tenorio". Es calçons que duïen eren curts, i ses calses, blanques. Calçaven lo que en deim unes "sabatilles", i duïen també una capa consemblant a sa que du es comediant que fa de "Don Juan Tenorio". Anaven recorrent es poble, enmig d'una gran algaravia de gent, sobretot d'al·lotea. De tant en quant, s'aturaven, se posaven en rotlo, feien una tocada amb sos instruments, i, immediatament, després de sa tocada, cantaven aquesta copla:

La capa del estudiante
parece un jardín de flores,
toda llena de remendos
de diferentes colores.

I en volieu de trui i de rialles per llarg, per part d'es públic!

En Biel tenia un any més que jo. Però jugàvem plegats i anàvem, tots dos, a sa mateixa escola, que era sa de don Segundo, del queal vos vaig parlar, no fa molt. Era en Biel molt aplicat i molt aprenent. No va esser ell mai truiós com erem jo i molts d'altres. Al contrari, era molt posat i molt seriós, no agradant-li, gens ni mica, fer es burot, cosa que no li vaig veure fer mai. Passava molt de gust de llegir coses instructives, contant-les, després, an es qui les volien escoltar. A s'escola, si no era es major, envant s'hi feia. Record que, quan se va inaugurar sa plaça nova, se va fer la "La Fiesta del Arbol". Ho he dit en castellà perquè tothom ho deia així. Per pagar era una festa que a Artà mai s'havia feta. I en aquesta festa, en Biel, qui encara era, per dir'ho així, un al·lot pucer, va fer un discurs, quedant de los més bé. Clar que havia estat es mestre es qui havia compost es discurs. Però en Biel el se prengué bé de memòria i el va dir com "el primero", com diuen es nostros pagesos, rebent enhorabones per llarg. També va fer un discurs, molt més llarg que es d'en Biel, com se suposa, s'apotecari, don Joan Romero —son pare de ses Romeres, com deim ets artanencs—, el qual vivia, tenint allà mateix s'apotecaria, en es carrer Major (avui carrer de Rafel Blanes), just davant es carrer de s'Hostal. Com també se suposa, es discurs de don Joan no va esser compost p'es mestre Segundo, com ho havia estat es d'en Biel Boira, sino que'l va compondre es mateix don Joan. No'l va dir de memòria don Joan, sino que'l va llegir.

Supòs que hi va haver més discursos, però ara jo no los record. Lo que sí record és que, a lo darrer de tot, tots ets al·lots i al·lotes de ses escoles públiques cantàrem, acompanyats per sa banda de música que dirigia mestre Colau Garamieu, s'himne que comença amb aquestes paraules: "Honor a ti, bandera de la Patria..."

També record que s'Ajuntament, que havia estat s'organitzadora de sa festa, seia damunt una especie de cadafalc, adornat amb sa bandera nacional i murta. També seia, allà dalt, s'apotecari Romero i altra gent que no record.

Crec que es batle era, aleshores D. Guillem Canals. No ho vull dir amb certesa, però crec que sí.

Com se pot suposar, sa plaça estava de gom en gom.

Que consti ben clar: d'al·lot, en Biel Boira no va esser mai d'aquells capbuits que passen gust de fer desbarats per fer enfadar sa gent. Ni ho va esser, ni podia consentir que ets altres ho fossin.

Anàrem creixent en Biel i jo, prenent, cada qual, es seu camí. Jo vaig partir cap a ciutat per estudiar i ell se quedà a Artà, fent de fuster. Supòs que de fuster de carros, com son pare i es seu germà Climent. Dic que ho supòs, perquè no vaig tenir més contacte amb ell. Si no vaig errat, ell i sa germana Magdalena, pasaren a viure a un d'es carrers que donen a sa carretera de Santa Margalida, passat es Figuerat. ¿Es així? Crec que va esser sempre fadrí, lo mateix que Na Magdalena. ¿Es així també?

(Acabarà)

EN PEP DE SA CLOTA

Muebles BAUZÁ

DAMIAN BAUZA

Exposiciones: C/. Gral. Franco, 26 - Tel. 550350 C/. 18 de Julio - Tel. 550585
Fábrica: C/. Bajo Riera, 10 y 12. MANACOR (Mallorca)

Bar-Restaurante LOS TOROS

Paseo Marítimo, s/n. (cerca Hotel Talayot) CALA MILLOR (Son Servera)
DE NUEVO ABRIÓ SUS PUERTAS

La misma dirección de antes le ofrece un nuevo local,
más amplio, más cómodo.

Mariscos en vivero propio
y a la vista de los señores Clientes

PESCADOS Y CARNES

COCINA INTERNACIONAL — EXQUISITA SELECCION
SERVICIO PROFESIONAL

Reserve su mesa al número 56 72 52 de Son Servera

Ha fallecido DON ANDRES FERRER, «Es Mestre Sacristà»

El pasado día 13 de agosto murió en Palma el hijo ilustre de Artá don Andrés Ferrer Ginard. El finado contaba 88 años y su muerte fué muy sentida por sus paisanos y amigos de nuestro pueblo.

BELLPUIG expresa su condolencia a sus familiares y se complace en publicar una colaboración recibida de su sobrino y alumno Jorge Cabrer Ferrer, que hace referencia a la vida de don Andreu.

¡QUE AGRADABLE VISITA!

Con esta simpática y agradable frase me recibió mi tío, que junto con la tía vinieron a abrirme la puerta de su casa, al reconocirme y hacerme pasar a sus habitaciones, hará cosa de unos meses.

Su corazón se alegró y se abrió como un libro; y hoja a hoja pasamos a recorrer todo el itinerario de su vida.

De tío a sobrino, de maestro a alumno. Sus padres (mis abuelos) sus hermanos y hermanas (mi madre) que hogar más delicioso; que unión la suya; se rezaba y se amaba, se compartía gozo y dolor y se hacía mas fuerte el amor.

Quisiera acertar al pretender esbozar y señalar varios rasgos de su labor que en muy variadas facetas realizó este hombre singular que en vida fué D. ANDRES FERRER GINARD.

Estudió en el colegio de los Padres Franciscanos de Artá. Trasladado a Palma, consiguió con bastantes privaciones y sacrificios; pero con insuperables notas, el título de Maestro de enseñanza primaria.

Ya maestro, filólogo y literato; hizo gala de sus dotes en Menorca, y muy particularmente en el Mit-jorn gran, pueblecito que junto con Fornells y San Cristobal, forman el tríptico de aldeas de Mercadal. Allí se destacó como publicista, folklorista y músico; y como promotor en obras de tipo social, así como cultural y recreativo.

En posesión de la escuela Nacional de Artá; desarrolló y completó todo su valer en todos los cargos que ocupó. Entre nosotros somos muchos los que le debemos cuanto somos intelectual y humanamente; pues su sello está patente siempre en nuestro modo de ser y pensar.

Su escuela, su imprenta, (fué la primera en Artá) su semanario "LLEVANT" (de tan buenos y gratos recuerdos) su revista "TRESOR DELS AVIS", orgullo de todo artanense, libros de cuentos, rondales, música, Minerva, Socorros Mútuos, Caja Rural, Museo, e Iglesia, y niños siempre en todo y por doquier, fué su testimonio en su paso por Artá.

Trasladado a Palma, con su Imprenta Politécnica, y Librería, siguió de maestro

en Son Rapinya, pasando después a la Graduada de niños anexa al Instituto, desarrollando en todas partes sus insuperables dotes de pedagogo, amigo de los niños, que siempre se hizo con ellos, para que su modo de enseñar fuese más asequible a su alumnado. Colaboró en la "Associació per la Cultura de Mallorca".

Su lema fue siempre; DEU I PATRIA.

Así obró en publicaciones y colaboraciones, y no despreció nada que ello fuese algo para mejorar nuestro "AGRE DE LA TERRA".

Publicó diferentes obras de texto para la enseñanza del mallorquín y castellano en las escuelas primarias; así como una "Geografía e Historia de las Baleares" que son todo un compendio a favor de su gran amor a nuestra Patria Chica.

Merece capítulo aparte su gran amor a la iglesia. Su vida fué la de un cristiano militante siempre en activo.

Organista perpetuo de la Iglesia.

Nosotros sabemos y no se nos olvidan las composiciones suyas con letra y

música dedicadas a San José, La Virgen etc. etc.

Los domingos asistíamos a la Misa Mayor, que con órgano cantos y salmos dábamos gloria al Supremo Creador.

En Palma, perteneció al Consejo diocesano de Acción Católica, siendo destacado propagandista. Fué propulsor y mantenedor de la Hucha del niño Pobre, que tanto bien proporcionó.

En su Parroquia del Sagrado Corazón (Hostalets) actuó de organista, estando pendiente siempre de cuanto se le encargó o encomendó.

Fué maestro en todo, y su labor llamada continua y a veces ignorada, le habrá valido el mejor premio que le habrá otorgado el Señor que premia a los buenos.

Nos alegra el pensar que, al llamar a la puerta de la casa del Padre, le habrá recibido El Señor con la simpática frase que encabeza esta redacción, "QUE AGRADABLE VISITA"... que es todo un ciclo de unión, sumisión, compresión y amor.

Artá, 15 de agosto de 1975.
JORDI CABRER F.

Don Andrés Ferrer, rodeado de sus alumnos, en 1928.

ECOS ARTANENSES

NACIMIENTOS

Día 17 de julio. Angela Diaz Salom, Hija de Angel y Juana. - Vila Nova, 16.

Día 23. Rosa Maria Vives Alzamora, hija de Miguel y María, Ponterró, 53.

Día 26, Dionisio Diaz Sánchez, hijo de Antonio y de Carmen, C/. Caridad, 12.

Día 23. Maria Antonia Ortega Alzamora, hija de Gregorio y Margarita, C/. Gral. Aranda, 15.

Día 26. Antonia Maria Canet Genovard, Hija de Gabriel y de Juana Ana, C/. Gral. Aranda, 22.

Día 1 de Agosto. Sebastián Donoso Flores, Hijo de Antonio y de María, C/. Grech, 2.

Día 11. Antonio Sureda Sureda, hijo de Mateo y Francisca, C/. M. Pidal, 10.

Día 5. Antonio Miguel Amorós Cerdá, hijo de Bartolomé y de Maria Magdalena, C/. Gral. Franco, 12.

Día 18. Xavier Santamarta Benito, hijo de Pedro y de Maria Gloria, C/. J. Serra, 10.

Día 19. Rufino Rocha Barrientos, hijo de Antonio y de Tomasa, C/. Figueras, 2.

NOTA NECROLOGICA

DON JAUME LLADO I FERRAGUT

Día 24 d'agost passat morí a Ciutat el notable historiador i amic entra-nyable dels arxius, D. Jaume Lladó i Ferragut.

Encara que nat a Selva, estava vinculat a Artá, per relacions de familia.

Són molts els documents històrics salvats i nombrosos els arxius classificats per la seva diligència i treball, entre ells, el nostre arxiu municipal. El qual degudament ordenat i classificat publicat la seva guia, l'any 1964, amb el títol de "La sección histórica del Archivo Municipal de Artá".

La nostra condolencia als seus familiars, en especial a la seva filla D.ª Margalida Lladó i el seu fill polític D. Sebastià Sancho Nebot.

Urbanización "Montfarrutx"

COLONIA DE SAN PEDRO

VENTA DE SOLARES

Precios económicos — Facilidades pago

Informes: Parras, 12, ARTA, y en la misma urbanización.

Todos los días incluso sábados y domingos.

TRABAJOS DE FONTANERIA

Lavabos, Bidets, waters, platos ducha y bañeras "Roca" y "Sangra".
"Griferías Buades" y todas clases de grifería. Tubos hierro y plomo.
Térmos eléctricos y butano.

JORGE LLULL RIERA

Rafael Blanes, 53 - Teléfono 90 - Artá (Mallorca)

ELECTRICA ARTA LUX

Exclusivas

Televisión RADIOLA

Frigoríficos KELVINATOR

Calle Costa y Llobera, 8 - Tel. 115
ARTA

Día 1 de Sepbre. Catalina Massanet Frontera, hija de Vicente y de Ana, C/. Gral. Franco, 43.

Día 5. Manuel Ortega Vazquez, hijo de Antonio y de Maria, C/. Na Caragol, s/n.

Día 3. Apolonia Esther Alcover Mestre, hija de Alejo y de Francisca, C/. C'an Sard, s/n.

Día 14. Antonio Alzamora Artigues, hijo de Jaime y de María, C/. Costa y Llobera, 36.

Día 13. Miguel Angel Morey Esteve, hijo de Miguel y de Antonia, C/. Ponterró, 33.

Día 9. Maria Silvia Sureda Girart, hija de Bartolomé y de María, C/. Juan Estelrich, 4.

MATRIMONIOS

Día 1 Agosto. Pedro Luis Tomás y Vadillo con María Antonia Servera Flaquer en la Iglesia Parroquial, bendijo la unión el Sr. Ecónomo D. Juan Servera Riera.

Día 2. Antonio Gili Danús con Antonia Vaquer Amorós, en la iglesia parroquial, bendijo D. Juan Servera Riera.

Día 9. Juan Danús Rayó con Margarita Femenías Sureda, en el Oratorio de San Salvador, menías Sureda, en el Oratorio de San Salvador, bendijo D. Antonio Gili Ferrer.

Día 13. Antonio Vaquer Sureda con María del Carmen Palomar López en la Iglesia de la Ermita de Belen, bendijo la unión el Presbítero D. Manuel Pousa Engroñat.

Día 25. José Luis Grillo Garcia con María Emilia Picazo Muntaner, en la Iglesia Parroquial de esta villa, bendijo el Rdo. Antonio Gili Ferrer.

Día 1 Septiembre. — D. Bartolomé Alzina Bibiloni con Francisca Ayala Picó en el Convento de los P. Franciscanos, bendijo el Rdo. Antonio Gili Ferrer.

Día 3. Salvador Conesa Muntaner con María del Carmen Muñoz Navarro en el Oratorio de San Salvador, bendijo el Rdo. Antonio Gili Ferrer.

Día 13. D. Rafael Fernandez de Castro y Baras con María del Carmen Vicens Llitesas, en el Oratorio de San Salvador, bendijo el Rdo. Juan Oliver Ferrer.

DEFUNCIONES

Día 17 Julio. Jaime Palou Llitesas, a la edad de 75 años en c/. G. Aranda, 64.

Día 24. Manuel Pozo Campuzano, a la edad de 69 años en c/. J. Estelrich, 16.

Día 5 Agosto. Bartolomé Coll Sastre, a la edad de 53 años en c/. Pep Not, 24.

Día 5. Catalina Sancho Miquel, a la edad de 84 años en c/. Figueras, 16.

Día 12. Jaime Guisacfré Gili, a la edad de 82 años en c/. Rocas, 29.

Día 22. Gabriel Genovard Ginard, a la edad de 79 años en c/. Pitxol, 17..

Día 2 Sepbre. Bartolomé Esteve Cursach, a la edad de 83 años en c/. S. Catalina, 5.

Día 11. Isabel Ferragut Juan, a la edad de 63 años en c/. G. Goded, 19.

Día 17. Maria del M. Casanellas Esteve, a la edad de 55 años en c/. Figueras, 3.

FESTA PATRONAL DE SANT SALVADOR D'ARTA 1975

Nota: Per espai d'alguns números la nostra Revista publicarà els dos sermons que el P. Gaspar Munar MM.SS.CC. predicà aquest any per les festes patronals. Son una ben feta síntesis de la història de la Parròquia i del poble d'Artà, com també d'el Santuari de San Salvador.

NOTICIARI LOCAL

* Hi ha un batle nou.

L'home encara no ho vol admetre però hi ha un batle nou.

N'hi ha que diuen que si... altres que no i molts que ja ho veurem... I fins en sentiren un que digué...

—“I fotre... Per a fer lo que han fet els darrers que hem tingut, no hi emporta estudiar davall terra.”

* An el segon batle el fan estar de joneions.

Ell era el responsable de s'aigo. Hi ha haguda mes set que mai.

Sols en venia un pic cada cinc dies que a vegades se torbava més.

Ara per davers S'Hort de Es Pril foraden a la mala.

Però ara ja no es hora, en aixó ho havien d'haver fet dins el maig, que encara hi eren a temps.

Per aixó en el segon batle el fan estar de joneions.

* Hi ha batle nou. Hi ha nou cap del moiment. Hi ha nou president de la germandat.

Veritat que pareix que hi ha hagut canvis?

Doncs no us fieu... tot es lo mateix.

* Ses ametlles barates, els jornals cars. A on anam germans?

A vendre hamburgueses als alemanys. Hamburgueses i cacauets...

O si no, a fer de cambrers, porque lo que es a fora-vila...

* El Club Llevant descansa... ¡Xiiiit! No el desperteu.

El Club Llevant descansa... i dorm... ¡Si el manco somias!

* El saló d'autumne ha florit.

Tres obres, tres, procedents d'Artà, D'En Perico "Pujol"

D'En Joan Sarasate

I D'En Pere Santamarta que ja casi es tan artenenc que sap dir... “Jo m'en fot.”

* A damunt ca's donat si fa un museu.

Obres d'art molt de temps amagades veuran la llum, ben compostetes a dins vitrines.

Per favor un altra lloc per el Museu d'Artà.

Allà abaix tot está amuntagat i es fosc i estret.

I, fixau-vos en la perogrullada... llunya... molt llunya...

* ¡Ah! L'Autumne vol dir la tardor... S'Entretens... que vol dir “Otoño” Perdonau la pedanteria. A reveure.

“SA COMARE BENETA”

Celebram en aquest dia la vostra festa patronal en honra de Sant Salvador. Es una festa mereixedora de particular atenció, primerament per la seva antiquitat, puix consta que els vostres avantpassats ja la celebraven, tal dia com avui, l'any 1433, o sia, ja fa casi cinc segles i mig, i segurament no era aquell el primer any que la solemnitzaven. En segon lloc és la festa major o patronal de la vostra honrada vila. Les festes patronals tenen com objecte primari agrair a Déu els beneficis rebuts per mediació del seu Patró, que en el vostre cas és el mateix Jesucrist Salvador, i demanar-li que continui dispensant la seva protecció damunt vosaltres. Al mateix temps és la festa popular per excel·lència, en que el poble d'Israel en les grans festes anyals imposades per la llei. Es la festa en que el poble es replega a l'ombra de la seva església parroquial, com si fos una sola família, per a sentir contar les seves glòries passades i les seves peripècies. i així aprendre les lliçons que dona la gran mestra de la vida, que és la història. Seguint aquesta costum establida a bastants pobles, vos diré qualque cosa del vostre passat, que he pres d'alguns dels vostres escriptors, que el coneixien més bé que jo.

Tots sabeu que Artà és un racó privilegiat de Mallorca, on es troba com una síntesis de lo mes encantador que hi ha en tota la nostra Illa: valls deleitables, regades per moltes fontanelles, on creixen arbres fruitals de tota classe; terres fèrtils de conró, extensos olivars, boscos selvatges, on pasturaven altre temps els cervols i els porcs seglars, i ara grosses guardes d'ovelles; belles cales a la vora de la mar, i unes coves subterrànies que són un lloc de meravella. El terme d'Artà ha sentit el trepig de totes les generacions i cultures, que a través dels segles ha desfilat per Mallorca, des de l'homo prehistòric, que aquí alça poblats rudimentaris i talaïots, seguint després els romans, els vàndals i els moros, fins arribar als primers pobladors cristians vinguts de Catalunya i Aragó després de la conquesta del Rei En Jaume.

En aquesta darrera època comença la història de la vostra Parròquia i podiem dir també de la vostra vila. Entre els que ajudaren al Rei En Jaume en aquella gran empresa es comptava el Monestir de Sta. Maria de Bellpuig de Canonges regulars premonstratsos, situat en el pla d'Urgell. Era una Orde novella fundada a França per St. Norbert l'any 1120. Guardaven la Regla de St. Agustí. Vivien com a monjos amb la particularitat de que a la vida contemplativa juntaven l'apostolat. Regentaven parròquies i esglésies grans i propagaven per tot arreu el culte de l'Eucaristia i la devoció a Maria Sma.

En atenció a la bona ajuda que aquell

Monestir havia donat al Rei, aquest, quan feu el repartiment de Mallorca, li assignà a més d'una església dins la Ciutat, vuit alqueries dins el terme d'Artà, entre elles la mitat de l'Almudaina, que comprenia l'antic castell de Sant Salvador i les terres del seu entorn. Es creu que ja en temps dels moros hi havia al peu d'aquest castell un petit nucli de població, que amb el temps es convertí amb l'actual vila d'Artà.

No es torbarien gaire els Canonges premonstratsos a prendre possessori de les seves terres d'Artà. Ells foren els primers cultivadors de la fe cristiana dins aquest terme. Alçaren un monestir de la seva Orde amb una església adjunta, en el lloc que avui ocupen les cases de la possessió de Bellpuig. Mes, com el poble incipient quedava bastant enfora del Monestir, s'alçà una altra església, dedicada també a Sta. Maria, aquí mateix al peu del castell.

El 24 de setembre de 1240 el primer Bisbe de Mallorca, Don Ramon de Torrella, aleshores tot ocupat en l'organització de l'Església mallorquina, va fer donació de la naixent Parròquia d'Artà al nou Priorat de Bellpuig amb aquestes paraules: “A honra de Déu i de la gloriosa Verge Maria sa Mare. Sàpien tots que Nos Ramon per la gràcia de Déu Bisbe de Mallorca, amb consentiment del nostre Capítol donam graciosament i concedim a Vos Fr. Ramon, Prior de la Casa i als Frares del mateix lloc perpètuament l'església d'Artà amb tot son dret parroquial, retinent per a Nos i per als nostres successors la mitat de les primícies així en les terres pròpies com en les estranyes, etc.” Vos haureu fixat que la Parròquia quedà cedida no a un Frare determinat sinó al Monestir com a persona moral. Aquest serà el verdader Rector, però haurà de proposar a l'aprovació del Sr. Bisbe un sacerdot ja de la mateixa Orde Ja del clero secular, perquè en nom del Monestir exerceixi la cura d'ànimes, i serà anomenat Vicari perpetu.

L'any 1248 trobam la nova església de l'almudaina d'Artà comptada entre les trenta-una esglésies, que aleshores ja estaven aspergides per la part forana de Mallorca i que el Papa Innocenci IV rebia baix la seva particular protecció.

(Continuarà)

¹ J. Ramis de Ayreflor. Memorias medievales de una Villa Mallorquina pag. 88.

² Id. Id. pag. 64.

POR FAVOR

Si conoce la dirección de un familiar o amigo interesado por las cosas de Artà, comuníquelo a BELLPUIG

ELECTRODOMESTICOS

RADIO Y TELEVISION

COMERCIAL

SANSALONI

Bicicletas - Velomotores - Motos y Motores Riego

Objetos regalo y Juguetaría

Calle Recta, 2 - Teléfono 100

ARTA (Mallorca)

D'Artà a Helsinki passant pel Mercat Comú

(Continuació)

Doncs be.

Sortirem de la Vila a mitjan capvespre i quan forem a Ciutat pasarem i carregarem el ferro compost dins el maletè.

Cent quilos manco un.

Sumau-hi quatre maletes i les nostres humanitats i comprendreu si l'automòbil parlàs ens hagués fotut més pestes que un carreter de bístia renega.

Soparem be, i després de fer un poc es badoç per damunt el moll embarcarem marit i maco i ens disposarem a passar la nit el millor possible.

¡Ah! ¡Fiets de Déu! No comptàvem en terceries.

Heu de creure i pensar que tant en Toni com en Sarasate fan més roncadiça que un ca de bestiar i com que per paga els dos son una mica durs d'orella no cal que els faseu xec... xec... que segons diven compon una mica els roncaires.

Poreu pensar... I ademés, s'avenien. Quan un era a s'octava alta, l'altra es trobava pel do, i allò pareixia es talebestaix del metall d'una orquesta desafinada. ¡Quin suplici! En Xesc Messetes i jo restàvem estorats amb uns ulls com a plats i desitjant que el navile embarrancàs per davers Sa Dragonera en tal de que els rinxolaires es callassin d'una vegada. Però ¡Ca fiets! . Quines dues ànimes més tranquiles... quina profunditat de so... i quina manera de treure salpes.

Ja sabeu que en Joan ho es xerrador... doncs vos puc assegurar que encara fa més renou d'adormit que de despert...

Res que el sen demà dematí, amb mes son que vergonya emprenguerem el

camí després d'haver-nos desdijunats en companyia d'en Mateu germà del menescal que vingué a esperar i despedir-lo en el port.

Si aniríem adormits que en vers de partir per l'autopista dret cap a Girona, li estreguerem pel camí vell de la frontera, o sia per la Costa Brava en més corbes que el Coll de S'Ermita i més perills que es creué de Sa Torra.

Per alleugerar el relat aquell mateix dia, dos de Juny, a les nou tocases arribarem a Lió.

Convé que diguem que aqueixa es una de les més grans ciutats de França. Que ve després de París i Marsella i es troba a l'indret de la confluència de dos rius. El Rhone (Rodano) i el Saona.

Te nou cent mil habitants i el seu bell destí està unit a la seva privilegiada situació geogràfica en mitj del conflent de les grans línies de comunicació provinents de la regió parisina i de L'Alsàcia a lo llarg dels afluents de l'esquerra del Rhone, més les de la conca mitjana del Loira a través del Canal du Centre.

Fou fundada pels romans i durant l'edat mitja era el centre del trajecte i pas obligat entre Roma i París.

Tot això, però, ho veureu millor consultant una enciclopèdia o geografia.

Lo que tal volta no us diguin aquets llibres es que per la nostra vila ens arriban de tan en tant memòries de aquest ciutat en forma de tramuntanades i arruxats que porten les borrasques que es congrien dins el comellars del Rhone i creixen i es fan perilloses dintre el golf de Lió, i que solen esser llargues fredes i perilloses per la mar

Lo que també ens interessa sebre es que les altíssimes ximenees que es veuen per tot arreu son la mostra de les grans indústries de cotó, fibres artificials indústries químiques i metallurgies i els ponts que pasam, encobeixen un gran port a sobre del riu que te un moviment de més d'un milió de tonatge per any. En això ens ho feia sebre el conserge de l'Hotel Tour-Dupin a on anarem a parar acompanyats per un taxista que ens trobà aquest lloc per aliviar el cansament.

Pensau que havíem partit a les nou i mitja del mati i fet prop de set cents quilometres.

A la Junquera arribàvem vers la una i alla canviarem moneda l'oli del auto i estirarem una mica les cames el mateix temps que ens despedíem d'Espanya. Le Perthus i d'allà a Boulón i Perpinyà per on pasarem pel centre no sense que en Joan badàs uns bons ulls tractant de veure, a vuitanta per hora, les cartelleres dels cinamas.

Salses amb uns llacs encantadors, Narbonne, Beziers i Montpellier l'antiga capital del reine de Mallorca que per nosaltres val un viatge.

I a un poblet petit vora la carretera la primera menjada. El menú no era gens car i el lloc net com una plata. Quan haguerem menjat dos plats mes que suficients ens tragueren una cistella amb deu classes de formatge. Des d'aquell moment admirarem un poble que sap fer agradosa la vida i es pren tan seriosament aquella màxima que diu que el formatge es el complement d'un mal dinar i el suplement d'un de bo.

Se m'olvidava contar que a pesar de du els papers arreglats quan pasarem per la frontera no diguerem res de les figures lo que més envant com veurem casi ens va costà un disgust.

França. Que us porem contar de França que tothom no sàpiga.

Un bell país... un gran país lliure que treballa riu i beu vi. Un mar de vinyes i gent estrangera que hi treballa. Argelins, marroquencs portuguesos i... espanyols. Be, espanyols en trobarem per on se vulla. Treballant i somiant tornar cap en el sol. Però a un sol que escalfi amorosament.

Germans, que es d'hermós poder viure allà a on s'ha nat, sense haver d'agafar els atapins, desrelar l'ànima i partir cap a una terra que per hermosa que sia no es mai sa nostra.

Aquell vespre dormirem per parelles i supòs que en Joan i en Toni en lo cansats que estaven ompliren la cambra de ruflets, mentre somiaven l'un amb amplex comellars plens de vaques lleteres i l'altra en les seves estatuës de ferro erotzizades a força de foc i martell.

En Sarasate i en Xesc Messetes a Lió al costat de la Gare (l'Estació del Tren) a on dormiren de pas cap a Suïssa.

(Continuarà)

TRESACIRE

BOLETIN INFORMATIVO

Septiembre - Octubre

1975

Diàleg sobre el B.U.P. i l'ensenyança professional

Les darreres noves i els primers comentaris sobre la autorització d'un Centre o Col·legi Homologat de Bachiller Unificat Polivalent a Artá s'han aventat al darrer N.º del Bellpuig en una entrevista entre el director del, fins ara, Col·legi Lliure adoptat, en Gabriel Genovard, i en Serafí Guiscafè. Ara, en un altre conversa entre el director citat i n'Antoni Esteve, metge, el Club Llevant té l'oportunitat de continuar el diàleg sobre el tema, emprant, també les planes que el Bellpuig li atorga, i com a prova del ensemblament entre el periòdic i el Club esmentats, procurant enfocar-lo un tant diversament.

Antoni.— En l'entrevista previa aquesta es tocaren l'importància social i política del Col·legi per quant suposa una escalada en la igualtat d'oportunitats i una possibilitat de posar a l'abast de la gent del poble i, tal vegada de la comarca, la segona ensenyança; el que pot repercutir a l'enlairament del ambient cultural i sociopolític d'aquí. Jo no voldria dur a rotllo les qüestions filosòfiques de l'educació, es a dir els principis de pardamunt el propi procés de l'ensenyament. Lo que voldria encertar es el tema de l'eficàcia dels mètodes i el control dels resultats, lo que es diu control de qualitat. Ja sé que sols els grans centres d'enginyeria, els grans hospitals del món, unas pocas industries, un certs grups de professionals d'altura i, darrerament, segons pareix, el Ministeri de la Vivenda d'Espanya pareixen preocupats i treballen per conseguir uns controls de qualitat.

Antoni.— Gabriel: En els plans d'estudis de les carreres encaminades a la didàctica i al ensenyament ¿He hi figuran prou destacament els principis i practiques necessaris per realitzar aquest control?

Gabriel.— Rotundament, no.

A.— Clar, aixó nostro, el col·legi no es la NASA; però aquests petits centres ¿No creus que hauran de fer qualche cosa per vencer les dificultats i les inèrcies que a un poble es noten més, encara, que a una capital?

G.— Si, es precis fer qualche cosa. Lo que he volgut dir es que el control de qualitat no está institucionalitzat per els centres d'ensenyament en el sentit que a las industries o als hospitals, ja que els examens i evaluacions ho son en certe manera.

A.— Bé. Pero els falta una dimensió d'aquell concepte, que es que la comprovació dels resultats els dugui a terme una persona neutral, com es feia amb

els estudiants lliures. Ara, aixó suposaria un increment de personal i una complicació de las relacions entre els membres del profesorat i els auxiliars que, tal vegada, els fa irrealitzables per avui, de manera institucionalitzada ¿No he hi veus un remei més sencill?

G.— Si. El control o mesura d'una tasca es fá per millorar els resultats. Lo primer es saber el que s'ha conseguit per, després posar-hi remei. Per ara jo començaria promoguent un gran diàleg entre pares, professors i at-lots. El director ha de cuidar de les relacions públiques del Col·legi fent que persones no lligades acadèmicament amb ell vinguin a donar conferencies, a tenir xarradas i a polsar els alumnes. Aixó podria suposar unas possibilitats de mesura neutral del estat d'aquets. El remei podria venir en part de la col·laboració d'un dert nombre d'alumnes aprofitats de cursos superiors que, voluntariament nos ajudin; tal vegada de personal supernumerari, i sempre, del esforç que els professors pensam posar per suplir les mancas d'aquest.

A.— Els estudiants d'avui pareixen mes desassistits que els d'abans de personal que curi de que estudiin. Sels expliquen clarament les lliçons, els llibres son magnífics, però sembla que el temps que dediquen a la preparació dels temes, abans i després de les classes es insuficient per donar abast a tantes assignaturas. Els pares, en general no poden dedicarsí o no están cualificats. ¿Seria possible sense incrementar massa els gastos de las familias, organitzar la preparació de las lliçons i les classes de repàs?

G.— Pens que les medis audiovisuals, en general les noves tècniques d'ensenyament i la col·laboració del personal que he insinuat abans ho fassin posible.

A.— La petita escala d'aquests centres i el seu aïllament d'altres societats mes culturitzades fa que hi hagi explosions de las emocions casolanes unas resonancias passionals dels éxits i fracasos, com al futbol regional, i lo que podria motivar un a escalada a l'autocritica degenera sovint en una critica al col·legi, tal com passa amb l'arbitr en els camps de futbol. Sembla que fassi falta un esperit esportiu per adonarsen del sentit de rigorositat i honestitat que es precisa per duu a terme el proces educatiu.

G.— Precisament la concurrencia del alumne a las practiques esportivas i las instalaciones obligadas als nous centres demostren l'atenció dels educadors al fet de que l'esport no es sols una activitat espe-

cífica sino un esperit, un estil de vida que ha d'abarcàr totes les manifestacions d'aquesta. I, en tant en quant la gent s'en doni conte, pares i alumnes es comportaran com bons deportistes, un de quins lemas es acceptar un estat de inferioritat relativa con a medi de superar les deficiències del moment, ja en el mateix camp d'activitats o bé trasladant-se a un terreny més propici per l'èxit de l'atlot. Tot menys la frustració definitiva o el ressentiment.

A.— Crec que en arribar a cursos superiors s'acel·lera el distanciament entre la vida primaria i plena de sentit dels mes joves, encaminada molt bé en el marc de la familia, els jocs, els amics, les escoles, la religió, les autoritats; y per altre banda les exigències d'enlairament a un mon més abstracte, competitiu i problemàtic a on, els jovencells poden experimentar una manca de sentit de la vida, lo que obri camí a la inseguritat i la tristesa. Abans la cura d'animes que els sacerdots feien a la gent desde les primeres edats a través des seus ministeris i de les associacions religiosas eran positius desde le perspectiva d'aquells anys, encara que variables a nivell individual, perque la consciència moral que es procurava donar obri l'ànima a sentiments molts variats i casi contradictoris. Entusiasme i depressió, seguretat i frustració. Avui el neutralisme filosòfic i pedagògic i les critiques als sistemes socials i polítics defuig en certa manera, els intents d'aprofundir massa a dins la consciència dels joves —¿Com veus tú aixó a les nostres escoles?

G.— Noltros detectam efectivament, crisis en el sentiment de qualche al·lot, a vegades dels més aprofitats; veim caigudes de moral, del sentit de superació, dels rendiments. Aixó precisa d'un estudi psicopedagògic i d'una atenció individualitzada. Está previst que tots els centres tenguin un pedagog i un psicolog, pero mentre arribi l'hora, el director del col·legi n'es el més responsable. Per altre banda tot el que hem dit d'inconvenients i limitacions dels petits centres esdevé en ventatges quan es tracte els conflictes personals dels estudiants, ja que la disposició d'ànim dels que conserven més temps vincles amb el seu ambient primari, ja esmentat, els fa mes temps els vincles amb el seu ambient primari, ja esmentat, els fá mes aptes per a vencer el sentiment d'alienació que als que emigren; ja que mantenen amb el poble sencer la corrent de forces vitals i emocionals del lloc a on nasqueren i es senten més assistits els sentits immediats de

la vida. Entre aquets sentits es viu el de la petita patria, que'els pot donar més avant el sentit de la grossa i de la universalitat es a dir que la seva situació concreta, encara que limitada a l'espai i al temps de cada un, son l'àmbit a on es poden realitzar els més alts valors del qu'es pot dir lo universal.

A.— Les dificultats que trobarà qualque estudiant per viure dels seus estudis ¿No creus que no ha de desenganyar a ningú i fer-li creure que no s'en val la pena de seguir els estudis per acabar, en qualque cas, treballant manualment? Jo pens que hem de dir-los que la possibilitat de gaudir dels bens de la cultura de comprendre el sentit de les obres literaries, de la música, la pintura, l'esport; de podersen enfilat a una concepció critica de la societat i de l'història, de tenir una concepció filosòfica del mon i de calar més bé les profunditats de la religió, pels qui en tenguin la gracia; que tot lo dit be val es sacrificis morals i materials que suposa prendre seriosament estudis.

G.— Sense dupte. La cultura, l'educació, serveixen no sols per viure d'ella, sino per viure amb ella, i molt més profundament per cert. En la salut i en la desgracia, elles modifiquen els modos de vida i els milloren, sigui en les profesions intellectuals o en les manuals, igualment.

A.— El canvi de denominació del nostre centre ¿Modificarà el que dirían Constitució del mateix? ¿Qué passarà amb el patronat? Aquest com una partera l'ha ajudat a venir al mon. ¿He hi haurà una instancia equivalent que fassi de critic i dinamitzador del Col·legi? Pens que les relacions professors-patronat poden enriquir e illuminar el criteris de tots i que ambdós hauran de fer participar als pares en aquest proces d'aclariment mutu.

G.— El col·legi es el resultat d'un concert entre l'estat i el municipi a través d'un patronat. Pens que la nova legislació no modificarà la situació, ja que el poble aporta uns bens i l'estat uns altres. Per tant subsistirà una instancia anàloga, sino la mateixa del patronat.

Hem acabat; sens voler hem saltejat també pe'l camp dels principis. Es difícil esquivar les questions filosòfiques que suscita l'ensenyança. Ja hem mossegat la taronja del dialeg públic-mestres-patronat. Esperán que tengui molts de grells i que el seu suc porti vitamines a la nova criatura social, sana, pero encara feble i no posada a prova.

Que el temps doni la raó als qui creim que val la pena de lluitar perque el nou centre funcioni "avançat de chispa".

ANTONI ESTEVA-METGE

ORFEBRERIA

S'orfebreria de Mallorca, i concreta-ment de ses alajas que aconpagnavan es vestit de mallorquina que duian ses pageses, no se pot definir pensant amb uns elements estètics, que amb realitat dins s'art solen esser una part esencial de s'estil. Sino que se concrete mes be amb una serie d'adornos que venian a completar es vestit de pagese des sigle XVIII, que es es moment, amb que se estabiliza es vestit tipic a cada lloc de España, i del reste d'Europa.

Botonades, cordoncillos, cadenes, arrecades, pulseras, rosaris, creus, medallones... constituïxen ses joyes mallorquines ampleades per ses donas des poble, ya que a Ciutat se veïen mes influïdes i d'una manera mes directa, per se moda cortesana europea, mentres es poble seguia mes unit a se tradició. Aquest fet que se dona amb es vestit tambe se refleja amb ses alajas.

Damunt se base d'aquesta serie concreta d'adornos, desde s'Edad Mitja si van efegint elements ornamentals que han aparagut antes a s'arquitectura i a s'escultura per sa que ha pesat s'art a lo llarc de s'història, i seguint unas tecniques determinades que se saben per tradició.

Ses feines que aquí se feïan era primerament se filigrana, tecnica que consistia amb torse i junta un fil d'or o de plata formant arebcs, tecnica que debia esser molt antigue i que devian emplear es paisos de tradició musulmana, com per exemple es turcs o marroquis o es meteixos espanyols. Una lltre de ses tecniques conegudas era es grabat a damunt or, i es cisellat, que feia relleu.

Ses botonades constituïan un element fonamental des vestit de pagesa. Un joc de botons solia esser de catorsa pesas per du an es gipó. Segons se catagoria, porian esser d'or, de plata, amb pedras angastadas o sensa.

Dins es tipo de botonades domés d'or, n'havian de filigrana que eran ses mes corrents, despres es de morete, que eran comme botelletes d'or amb unas moretas aferradas. Un altre cose eran es botons de Malta que eran d'or plans i picats a damunt.

Es que duian pedreria avegadas formavan un rosseto de pedras, i altres una totta sola armitg, engastadas, i tapadas devall, detall molt tipic de se nostre orfebreria. Ses pedres avegadas eran bonas i a vegadas eran falses, de vidre. Entre ses bonas solian esser sobre tot amatistas, es-

meraldas i perlas bonas, colque vegada un diamant. (Es brillant es posterio). Dins aquestes que tenian pedras n'havia amb esmalts, amb una sola pedra bona armitg que se consideraven ses mes valiosas. Si als hagesim de clasificá estilisticament, lo mes propi seria posarlos entre ses tradicions gòtiques.

Es botó de plata era d'una categoria inferior, i solian esser o be filigrana, o be amb una especie de mirallets engastats, que enomenaven vistons.

An quant a cadena, a Mallorca s'en feia de una clase que li deien de baula redona, feta amb fil de mitja cagna, que a vegadas se adornava amb morette comme se des botons. Se cadena de cordoncillo, solia esser de fil esclafat, fent unas baules de dos cercles creuats.

Se feïan cadenas d'or per es ventall, o per durí una medalla, i es cordonsillo que se pasava pes coll i venia a parar a un costat de se cintura, dell si penjava una joia, una creu de malte amb un "Esperit Sant" o una creu com ses de Calatrava, que son de tradició gòtica, o santcrists adornats amb filigrana d'or i pedras engastadas.

En quant a recadas lo normal era dures de anella, perque es rebosillo els se tapaba, pero duian ses orelles foredadas. Mes bones eran ses de penjarois, amb motius florals i pedras engastadas. Niahian unas que no apareixen fins a finals des sigle XVIII que son a base de plancha d'or amb plancha de plata aferrada, modelada, i amb pedras engastadas que solen esser diamants, que constituïxen un estil que evui en deim mallorquí, encara que l'influencia vengui d'efora. Es gust Imperi va resucita ses de dos medallons, un dell penjant, adornats amb filigrana, que ja debian fer es romans, i que aquí se feren amb pedras ovaladas moltes vegadas topasios.

En quant a pulseras fa molt mal ferna una clasificació que diguesim mallorquina, perque se barbada, se mitge cagna segurament es una importesió recient que se feia a tot España, i que no esta dins es nostre estil.

Un altre grup important son es rosaris, enfilats amb fil de coto amb sos glorias de filigrana d'or, i petenes groses. Aquestas patenas de rosari solian esser medallons amb una pintura dedins enmarcats amb or, a vegadas es mare era de filigrana amb pedras engastadas, i altres amb grabats damunt s'or. Aquí es a ont es facil inclur elements arquitectonics, i d'escultura, desfilanti motius iconografics de diversos estils. Es grotescs des renaixament, o es angelets; es motius classics o florals des barroc, o se rocalla des roccoco.

Aquestes pinturas pinturas solian esser demunt vidre, plegami, paper o marfil, i ja forman part des mon de sa miniatura.

S'orfebreria mallorquina está molt poc estudiada, i lo que sabem es perque se tratte de tradicions casi viscudas que es de lo que em de parlar en aquests articles.

MARIA FRANCISCA SUREDA

Discoteca MANIX

CALA RATJADA

Baile

Sábados, a partir de las 21'15

Domingos y festivos, a partir de las 16'30